

Трибина
**ЦРКВЕНА АРХИТЕКТУРА -
ИЗМЕЂУ ТРАДИЦИОНАЛНОГ И
САВРЕМЕНОГ**

Саша Буђевац, капела на Бубњу, Ниш

***Небојша Поповић, црква Св. Димитрија,
Београд***

***Предраг Рисић, црква Св. Христовог
Вознесења, УБ***

У кретањима савремене архитектуре сакрални простор заузима одређени издвојени правац, те се његова разматрања постављају у односу на више струја утицаја које формирају карактер ове архитектуре. Будући да се ради о простору који има своју хоризонталну (утилитарну) и вертикалну (духовну) димензију, он мора да се сагледава, осим са стилских или конструктивних аспеката архитектуре, и са теолошко-филозофске стране, као и друштвено, у оквиру контекста времена у којем се налази.

Црквена архитектура Српске православне цркве је имала карактеристичан историјски ток своје еволуције, као и мноштво утицаја који су формирали један јединствен архитектонски пут, који је услед великих пауза у својој еволуцији резултирао једним неодређеним ставом поткрај 20. века, несигурним односом према традицији и ономе шта представља суштину архитектонског израза православља.

Стручних скупова на ову тему је било веома мало, док се са грађењем настављало, тако да је ситуација постајала све сложенија, упркос одређеним али малобројним тенденцијама из струке да се отворе питања релевантна за развој проучавања сакралног простора у односу на савремену архитектуру.

У априлу 2012. године *Асоцијација српских архитеката* у сарадњи са *Универзитетом Унион - Никола Тесла* организовала је четвородневну трибину под називом *Црквена архитектура – између традиционалног и савременог*. Циљ овог скупа је био активирање питања сакралне архитектуре у односу на савремени контекст, а профил учесника је,

Миладин Лукић, црква Св. Луке, Београд

осим архитектуре, подразумевао и области теологије, филозофије, и историје уметности.

Три су основне теме које би се условно могле дефинисати као најдоминантније. Као прву бисмо издвојили анализу религиозног карактера архитектонског простора, његове особине и карактер (Предраг Ристић, Драган Бобић, Велимир Ђеримовић, Марко Билбија, Ђорђе Мандрапа, Давор Џалто). Друга група предавања, или боље је рећи питања којима су се предавања бавила, била би она која су се тичала стилске анализе црквене архитектура у ширем периоду историјског развоја српске црквене архитектуре (Марко Билбија, Ђорђе Мандрапа, Давор Џалто, Миладин Лукић), док би у трећу групу сврстали анализу новијих изграђених објеката Српске православне цркве (Марко Стојановић и Ђорђе Николић, Мирјана Лукић, Мирослав Пантовић, Миладин Лукић, Саша Бућевац). Свакако, требало би нагласити, што се види и из реченог, да поменуте теме нису биле строго одвојене, и да су се поједини излагачи трудили да, упоредном анализом различитих, па и поменутих проблема, дођу до одређених идеја и сазнања која су презентовали на овој трибини.

Као што смо и рекли, неколико излагача се бавило идејама о светом и профаном простору њиховом разумевању и разликовању како у просторној тако и у временској, односно историјској, перспективи. У оквиру оваквих анализа могле су се препознати идеје Мирче Елијадеа, а један део излагача се и отворено позивао на његове тврдње, понајвише се ослањајући на идеје о потреби религиозног човека да простор у

ком обитава, па самим тим и његов храм, дефинише као слику Космоса који му је познат - у овом случају есхатолошког.

Ђорђе Мандрапа, предлог капеле у доњем граду Београдске тврђаве

Посматрајући архитектуру црквених објеката као директну последицу оваквих разумевања света, могли су се чути и позиви на поновно посматрање и разумевање архитектонског простора у складу са поменутим тврдњама, међутим, начин на који би требало оживети овакав доживљај сакралног простора био је простор полемике и разилажења. Излагачи су се залагали за приступ оваквом облику пројектовања како из угла историјских стилова, тако и из угла савремених трендова у обликовању архитектонских објеката.

Друга тема којој се озбиљније приступало у оквиру трибине било је стилско разумевање црквених објеката, кроз покушај да се, анализом стилских карактеристика архитектуре објеката српске православне цркве насталих у ширем историјском периоду, нађу могући модели за стварање савремених црквених објеката. Овде би требало истаћи и битну анализу идентитета, како религијског тако и националног, и његовог утицаја на развој и разумевање црквене архитектуре у Србији данас, али и раније. У оквиру анализе утицаја идентитета на црквену архитектуру појашњен је развој и настанак појединих обликовних модела што је помогло разумевању данашње црквене архитектуре, њених корена и њене, не

само религиозне, већ и историјско-културолошке позадине.

Као трећа доминантна тема истиче се приказ објеката црквене архитектуре насталих у последњих двадесетак година. У приказаним објектима могли су се приметити најразличитији приступи – од искључиво традиционалистичког, до појединих покушаја осавременавања архитектуре црквених грађевина. Такође, овде би било добро поменути и негативне критике изнете од стране појединих предавача на рачун појединих примера недвосмислене и непромишљене копијистике.

Свакако, на крају би требало рећи да су оваква предавања значајна и корисна јер покрећу размишљање о једној области архитектуре која је делимично запостављена од стране самих архитеката док, са друге стране, изградња црквених објеката постаје све заступљенија у нашем друштву. Надамо се да ће већим бројем оваквих догађаја бити покренута и озбиљнија размишљања на ову тему, која би могла довести и до препорода овог поља архитектонског стваралаштва.

Марко Билбија, предлог цркве на тргу у новом насељу Алеја-Центар, Бања Лука

Марко Билбија
Ђорђе Мандрапа